

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

БУРЯАД УЛАСАЙ

ЗАКОН

ХУУЛИ

**«Гүрэнэй ба нютагай засагай зөөридэ байһан хэһэг газарнуудыг
түлбэриггүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн Буряад Уласай
Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай**

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2024 оной апрелин 23-да
баталан абса*

1-дэхи статья

«Гүрэнэй ба нютагай засагай зөөридэ байһан хэһэг газарнуудыг түлбэриггүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулида (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2002, № 11 (43); 2006, № 3 (84), № 10 – 11 (91 – 92); 2007, № 8 – 9 (101 – 102); 2008, № 4 – 5 (109 – 110), № 8 – 10 (113 – 115); 2009, № 3 – 5 (120 – 122); 2010, № 1 – 3 (130 – 132), № 4 – 5 (133 – 134), № 11 – 12 (140 – 141); 2011, № 1 – 3 (142 – 144), № 11 – 12 (152 – 153); 2012, № 7 (160), I хуби; 2013, № 11 (176), I хуби, № 12 (177); 2014, № 1 – 2 (178 – 179); 2017, № 3, I хуби, № 4 – 5, № 6 – 7; «Бурятия» сонин, 2002, октябрийн 19; 2006, мартын 7, ноябрийн 29; 2007, сентябрийн 12; 2008, майн 13, майн 31, октябрийн 14; 2009, майн 13; 2010, мартын 13, майн 15, декабрийн 15; 2011, мартын 16, ноябрийн 19; 2012, июлийн 12; 2013, ноябрийн 21, декабрийн 19; 2014, мартын 13, октябрийн 10, ноябрийн 18; 2015, мартын 24, майн 19, декабрийн 1; 2016, июлийн 8, октябрийн 11; 2017, июлийн 21; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябрийн 15, декабрийн 16; 2014, мартын 12, октябрийн 9, ноябрийн 17; 2015, мартын 19, майн 5, ноябрийн 27; 2016, июлийн 4, октябрийн 7, декабрийн 21; 2017, мартын 10, майн 10, июлийн 10, декабрийн 11; 2018, мартын 7; 2019, ноябрийн 13; 2021, мартын 5, октябрийн 8; «Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2023, майн 2, ноябрийн 24) удаадахи хубилалтануудыг оруулха:

1) 1-дэхи статьягай 8-дахи хубииг удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«8. Сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадаха үедөө харуулһан габыяагай

түлөө Оросой Холбоото Уласай Баатарай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн гү, али Оросой Холбоото Уласай орденуудаар шагнагдаһан сэрэгшэдтэ, Оросой Холбоото Уласай Зэбсэгтэ Хүсэнуудтэ даалгагдаһан зорилтонуудые дүүргэлгэдэ хамһалсадаг һайн дураараа туһалагшадай хэсэгтэ байха тухай хэлсээ баталһан нюурнуудта болон Оросой Холбоото Уласай үндэһэн торгон сэрэгтэ алба гаража байһан (гараһан) ба сагдаагай тусхай нэрэ зэргэнүүдтэй, дайшалхы үйлэнүүдэй ветеранууд болодог нюурнуудта (саашадаа – сэрэгэй тусхай ябуулгын хабаадагшад) сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадажа түгэсэһэн үдэртөө Буряад Уласай дэбисхэртэ ажаһуудаг газараараа бүридхэлдэ абтаһан байгаа һаань, ажаһуудаг газараарнь, харин тиимэ бүридхэлгүй һаань, Буряад Уласай дэбисхэртэ байһан газараарнь түлбэригүйгөөр ба нэгэ дахин үмсэдэнь үгтэдэг гэбэл:

1) тэдэнэй гэр байрануудай байһан гүрэнэй гү, али нютагай засагай мэдэлэй хэһэг газарнуудые;

2) гүрэнэй гү, али нютагай засагай зөөридэ байһан, хүдөө ажахын удха шанартай, хүдөө ажахын үйлэдбэри эрхилэлгын үүргэтэй ба сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшадта хүлһэлэлгэдэ дамжуулан үгтэһэн хэһэг газарнуудые эдэ эрхэтэдтэй хүлһэлэлгын хэлсээ баталһан, үгы гэбэл эдэ эрхэтэдтэ хэһэг газар хүлһэлэлгын хэлсээгээр эрхэнүүдые ба уялгануудые дамжуулан үгтэһэн саһаа гурбан жэлэй үнгэрһэн хойно, тиимэ хэһэг газар ашаглахадаа, газарые гүрэнэй талаһаа хиналтын хэмжээндэ элирүүлэгдэһэн ба усадхагдаагүй Оросой Холбоото Уласай хуули эбдэлгэнүүд тухай мэдээсэлэй бүрин этигэмжэтэ зургаанда үгы һаань, эдэ эрхэтэдэй хэһэг газар хүлһэлэлгын заагдаһан хэлсээнэй болзорой түгэсэхэ үдэрһөө урид тиимэ хэһэг газар үмсэдэнь түлбэригүйгөөр үгэхэ тухай мэдүүлгэ оруулһан һаань;

3) гүрэнэй гү, али нютагай засагай зөөридэ байһан хэһэг газарнуудые хубиин гэр барихын тула.

Сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадаха үедөө абтаһан гэмэлтэлгэһээ (шархаталгаһаа, бэртэлгэһээ, бүтүү гэмтэлгэһээ) гү, али үбшэнһөө боложо, сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын наһа бараха (үхэхэ) ушарта тус хубиин 3-дахи пунктын ёһоор тэрэнэй гэр бүлын гэшүүд гүрэнэй гү, али нютагай засагай зөөридэ байһан хэһэг газарнуудые тус Хуулиин 1.2.2-дохи статьягай 1-дэхи хубяар тодорхойлогдоһон гуримаар нэгэ дахин түлбэригүйгөөр үмсэдөө абаха эрхэтэй.

Тус Хуулиин зорилгонуудта наһа бараһан (үхэхэн) сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын гэр бүлын гэшүүдэй тоодо сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын наһа бараһан (үхэхэн) һара үдэртэ тэрэнтэй гэр бүлэ байһан болон дахин гэрлээгүй наһанайнь нүхэр, түрэлхидынь, хуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдынь, 18 хүрөөгүй наһандаа эрэмдэг болоһон 18-һаа дээшэ наһатай хүүгэдынь, болбосоролой ажал ябуулга бээлүүлдэг эмхинүүдтэ һуралсалай бэээрээ байха түхэлөөр һурадаг 23 болотор наһатай хүүгэд ородог.

Хүүгэдэй наһан сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын наһа бараһан (үхэхэн) һара үдэрэй байдалаар хараада абтадаг.»;

2) 1.1-дэхи статьяда:

а) удаадахи удхатай 1.1-дэхи хуби нэмэхэ:

«1.1. Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубийн 3-дахи пунктаар тогтоогдохон үндэһөөр хэһэг газар абахын тула эрхэтэн сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын ажаһууһан газараар, харин ажаһууһан газараар бүридхэлдэ абтаагүй байгаа һаань – тэрэнэй байһан газараар хотын һуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн бүрин этигэмжэтэ зургаанда (саашадаа бүридхэлдэ абалгын зургаан) сэхэ гү, али гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлдэг олон үүргэтэ түбөөр тэрэниие үмсэдөө түлбэригүйгөөр хэһэг газар абаха эрхэтэй нюурай зэргээр бүридхэлдэ абаха тухай мэдүүлгэ оруулдаг.

Мэдүүлгэдэ удаадахи дансанууд хабсаргагдадаг гэбэл:

Оросой Холбоото Уласай эрхэтэнэй паспортын буулгабари гү, али мэдүүлгэ баригшын нюур бэе үнэмшэлдэг ондоо данса;

сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадажа дүүргэһэн үдэртөө Буряад Уласта хотын һуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой дэбисхэртэ байһан газараараа бүридхэлдэ абтанхайень баталһан дансануудай буулгабаринууд (Буряад Уласта хотын һуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой дэбисхэртэ ажаһууһан газараараа бүридхэлдэ абтаагүй байгаа һаань);

дайшалхы үйлэнүүдэй ветеранай үнэмшэлгын гү, али дайшалхы үйлэнүүдэй һаһа бараһан ветеранай гэр бүлын гэшүүнэй үнэмшэлгын буулгабари;

сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадажа дүүргэһыень баталһан дансануудай буулгабаринууд;

сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадаха үедөө харуулһан габьяагай түлөө Оросой Холбоото Уласай Баатарай нэрэ зэргын олгогдохые гү, али Оросой Холбоото Уласай орденуудаар шагналгые баталһан дансануудай буулгабаринууд;

сэрэгэй тусхай ябуулгын һаһа бараһан (үхэхэн) хабаадагшатай суг ажаһуудаг байһыень баталһан дансануудай буулгабаринууд (тус Хуулийн 1.2.2-дохи статьягай 1-дэхи хубийн 1-дэхи пунктаар хараалагдаһан ушарта);

сэрэгэй тусхай ябуулгын хабаадагшатай суг ажаһуудаг байһан гэр бүлын гэшүүдэй үгые баталһан дансануудай буулгабаринууд, үгы гэбэл хэһэг газар абаха эрхэхээ бэшэмэл арсалта (тус Хуулийн 1.2.2-дохи статьягай 1-дэхи хубийн 2-дохи пунктаар хараалагдаһан ушарта).»;

б) 2-дохи хубида «1-дэхи хубида заагдаһан» гэхэн үгэнүүдые «1-дэхи, 1.1-дэхи хубинуудта заагдаһан» гэжэ һэлгэхэ;

в) 3-дахи хубида удаадахи удхатай абзац нэмэхэ:

«сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадажа дүүргэһэн үдэртөө Буряад Уласта хотын һуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой дэбисхэртэ ажаһуудаг газараараа бүридхэлдэ абтанхайень баталһан дансануудай буулгабаринууд.»;

г) 4-дэхи хубида «1-дэхи хубида заагдаһан» гэхэн үгэнүүдые «1-дэхи, 1.1-дэхи хубинуудта заагдаһан» гэжэ һэлгэхэ;

3) 1.2.1-дэхи статьяда:

а) 1-дэхи хубиин нэгэдэхи абзацта «8-дахи хубьяар» гэхэн үгэнүүдые «8-дахи хубиин 1-дэхи, 2-дохи пунктуудаар» гэжэ хэлгэхэ;

б) 3.1-дэхи хубида:

нэгэдэхи абзацта «8-дахи хубьяар» гэхэн үгэнүүдые «8-дахи хубиин 1-дэхи, 2-дохи пунктуудаар» гэжэ хэлгэхэ

дүрбэдэхи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадажа дүүргэхэн үдэртөө Буряад Уласта хотын нуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой дэбисхэртэ байһан газараараа бүридхэлдэ абтанхайень баталһан дансануудай буулгабаринууд (Буряад Уласта хотын нуурин газарай, сомоной, хотын тойрогой, нютагай засагай тойрогой дэбисхэртэ ажаһууһан газараараа бүридхэлдэ абтаагүй байгаа хаань);

удаадахи удхатай табадахи ба зургаадахи шэнэ абзацуудые нэмэхэ:

«сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадаха үедөө харуулһан габьяагай түлөө Оросой Холбоото Уласай Баатарай нэрэ зэргын олгогдохые гү, али Оросой Холбоото Уласай орденуудаар шагналгы баталһан дансануудай буулгабаринууд;

хэрбээ тиимэ мэдээнүүдэй Хүдэлэсэгүй зөөрийн гүрэнэй ниитэ нэгэн тобьёгто үгы хаань, гэрэй эзэн эрхэ баталһан дансануудай буулгабари.»;

табадахи абзацые долоодохи абзац гэжэ тоолохо болон тэрэниие удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Хэрбээ мэдүүлгэ баригшын заагдаһан мэдээнүүдые өөрынгөө үүсхэлээр тушаагаагүй байгаа хаань, тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан бүрин этигэмжэтэ зургаан сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадагшын сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадажа дүүргэхэн үдэртөө Буряад Уласай дэбисхэртэ ажаһуудаг газараараа бүридхэлдэ абтанхайень баталһан дансануудые холбоото уласай хуулиин ба Буряад Уласай хуулиин ёһоор албан зургаанууд хоорондын мэдээсэлэй талаар харилсаа холбооной хэмжээндэ өөрөө эрижэ абадаг.»;

в) 5-дахи хубида «, 8-дахи хубьяар» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

4) удаадахи удхатай 1.2.2-дохи статья нэмэхэ:

«122-дохи статья

1. Сэрэгэй тусхай ябуулгын хабаадагшын наһа бараха (үхэхэ) ушарта тус Хуулиин 1-дэхи статьягай 8-дахи хубиин 3-дахи пунктда заагдаһан хэхэг газар түлбэригүйгөөр үмсэдөө абаха эрхэ сэрэгэй тусхай ябуулгын наһа бараһан (үхэхэн) хабаадагшын гэр бүлын гэшүүдтэ удаадахи нубарилаар бии болодог гэдэл:

1) сэрэгэй тусхай ябуулгын хабаадагшын наһа бараһан (үхэхэн) нара үдэртэ тэрээнтэй суг ажаһууһан гэр бүлын гэшүүд;

2) сэрэгэй тусхай ябуулгын хабаадагшын наһа бараһан (үхэхэн) нара үдэртэ тэрээнтэй суг ажаһуугаагүй гэр бүлын гэшүүд – тус хубиин 1-дэхи пунктда заагдаһан нюурнуудай үгы байһан, үгы гэдэл эдэ нюурнуудай хэхэг газар абаха эрхэхээ бэшэмэлээр арсаһан ушарта.

Хэрбээ тэдэнэй хоорондо хэлсээгээр ондоогоор тогтоогдоогүй хаань, сэрэгэй тусхай ябуулгын наһа бараһан (үхэхэн) хабаадагшын гэр бүлын гэшүүдтэ нэгэ хэхэг газар хамтын хубита зөөридэ адли хубинуудаар үгтэдэг.

Гэр бүлын гэшүүнэй хэхэг газар абаха эрхэхээ бэшэмэл арсалтаяа хэхэг газар абаха эрхэтэй нюурнуудай зэргээр эрхэтэдые бүридхэлдэ абадаг зургаанда өөрөө тушааһан ушарһаа бэшэндэ гэр бүлын гэшүүнэй хэхэг газар абаха эрхэхээ бэшэмэл арсалта дээрэхи гар табилгын үнэн байһаниинь хуулиаар үнэмшэлгын гуримаар гэршэлэгдэхэ ёһотой.

2. Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубийн 2-дохи пунктаар хараалагдаһан хэхэг газарнууд тушаа дээдэ захын хэмжээн 20 гаһаа ехэ бэшэ хэмжээгээр тогтоогдодог. Хэхэг газарнуудые хүлхэлэлгын хэлсээнүүдэй тус Хуулийн хүсэндөө орохоһоо урид баталагдаһан тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубийн 2-дохи пунктаар хараалагдаһан хэхэг газарнууд тушаа дээдэ захын хэмжээн тогтоогдодоггүй.

Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубийн 2-дохи пунктаар хараалагдаһан хэхэг газарнуудые үмсэдэнь үгтэхэн саһаа гурбан ба дээшэ жэлэй туршада эзэнэйн ашаглаагүй хаань, тиимэ хэхэг газарнууд «Хүдөө ажахын удха шанартай газарнуудай ашаглалга тухай» гэхэн 2002 оной июлийн 24-эй № 101-ФЗ Холбоото уласай хуулийн 6-дахи статьягаар тогтоогдоһон гуримаар хуряан абтаха ёһотой.

3. Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубийн 3-дахи пунктаар хараалагдаһан хэхэг газарнууд оршон хангалгын байгуулгаар (уһан, харгы, зайн гал) хангагдасаһаа дулдыдалгүй, үгтэжэ байһан Буряад Уластахи һуурин газарай, нютагай засагай тойрогой гү, али хотын тойрогой нютагай засагай байгууламжын газар ашаглалгын ба барилгын дүримүүдээр тогтоогдоһон дээдэ захын хэмжээнүүдээр тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубида заагдаһан нюурнуудай мэдүүлгээр үгтэдэг.

Үгтэхэн хэхэг газарнуудые оршон хангалгын байгуулгын объектнүүдээр хангалгын эмхидхэлгэ «Оросой Холбоото Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2003 оной октябрийн 6-ай № 131-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор бээлүүлэгдэдэг.»;

5) 1.3-дахи статьягай 2-дохи хубийн нэгэдэхи абзацта «2, 5 ба 6-дахи хубинуудаар» гэхэн үгэнүүдые «2, 5, 6-дахи хубинуудаар ба 8-дахи хубийн 3-дахи пунктаар» гэжэ һэлгэхэ.

2-дохи статья

Тус Хуулийн хүсэндөө орохоһоо урид «Гүрэнэй ба нютагай засагай зөөридэ байһан хэхэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьягай 8-дахи хубийн (тус Хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө урид хүсэндөө байһан найруулгаар) ёһоор үмсэдөө түлбэригүйгөөр хэхэг газар абаха эрхэтэй байһан сэрэгшэдтэ, Оросой Холбоото Уласай Зэбсэгтэ Хүсэнуудтэ даалгагдаһан зорилтонуудые дүүргэлгэдэ хамһалсадаг һайн

дураараа тухалагшадай хэсэгтэ байха тухай хэлсээ баталхан нюурнуудта, Оросой Холбоото Уласай үндэһэн торгон сэрэгтэ алба гаража байһан (гараһан) ба сагдаагай тусхай нэрэ зэргэнүүдтэй, дайшалхы үйлэнүүдэй ветеранууд болодог нюурнуудта, мүн заагдаһан сэрэгшэдэй ба сэрэгэй тусхай ябуулгада хабаадаха үедөө абаһан гэмэлтэлгэһээ (шархаталгаһаа, бэртэлгэһээ, бүтүү гэмтэлһээ) гү, али үбшэнһөө боложо, наһа бараһан (үхэхэн) нюурнуудай гэр бүлын гэшүүдтэ «Гүрэнэй ба нютагай засагай зөөридэ байһан хэһэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулийн 1.2.1-дэхи статьягай 3.1-дэхи хубиин табадахи абзацһаа гадна «Гүрэнэй ба нютагай засагай зөөридэ байһан хэһэг газарнуудые түлбэригүйгөөр үмсэдэ үгэхэ тухай» гэхэн 2002 оной октябрийн 16-ай № 115-III Буряад Уласай Хуулийн 1.2.1-дэхи статьягаар тогтоогдоһон гуримаар түлбэригүйгөөр ба нэгэ дахин хэһэг газар үмсэдөө абаха эрхэ хүсэндөө байдаг.

3-дахи статья

Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрэй удаа хүсэндөө орохо.

Буряад Уласай Толгойлогшо

А.С. ЦЫДЕНОВ

Улаан-Үдэ хото
2024 оной апрелин 29

№ 395-VII